

PROF. DR. GÜNAY TÜMER, ESERLERİ ve TÜRKİYE DİNLER TARİHİNE KATKILARI

Prof. Dr. Abdurrahman KÜÇÜK:

Merhum Günay Tümer, hayatı ve yetiştirme tarzı ile Türk kültürünü ve terbiyesini almış bir ilim adamımızdır. Gençliği Türkiye'nin mutena bir yöresi olan Kastamonu'da geçmiştir. Kastamonu'da büyük hatıraları vardı, oraya bağlıydı. Ankara'da bulunduğu sürede de Kastamonu ile ilişkisini kesmemiştir.

İlahiyat Fakültesi'ni bitirdiği 1961 yılından sonra, bir süre, Kastamonu'da öğretmenlik yapmıştır. Oradan Ankara İmam-Hatip Lisesi'ne öğretmen olarak tayin edilmiştir. Burada görev yaparken 1969 yılında Dinler Tarihi Kürsüsü'ne, merhum Prof. Dr. Hikmet Tanyu'ya asistan olmuştur. İlimi çalışmaya bir karşılaştırmayla, Türk-İslam Dünyası'nda dinlerdeki Karşılaştırması ile tanınan "Biruni" ile başlamıştır. Bu konunun seçilmesinde Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'ın tavsiyesi de etkili olmuştur. Seçim isabetliydi. Bu çalışma, büyük bir Türk Bilgini olan Biruni konusunda yapılan ilk ciddi ve ilmi bir çalışma oldu. Tümer'in bu tezi, 1974 yılında "Pekiyi" derece ile kabul edilmiştir. Tez, 1975 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları arasında basılmıştır.

Bu Tez, "Biruni'ye Göre Dinler ve İslam Dini" ismiyle basılmıştır. Bu eseriyle Günay Tümer, Türk basınında ve kültür serisinde yerini almıştır. Bundan önce yayınlanmış makaleleri ve tercümelemleri vardı. Rahmetli oluncaya kadar yazdığı ve yayınlanmış eserlerini üç gruba ayırmak mümkündür.

I- ESERLERİ

Bunlar:

- a. Kitaplar
- b. Makaleler
- c. Ansiklopedi Maddeleri

a. Kitaplar

1. Biruni'ye Göre Dinler ve İslam Dini, Ankara 1975, (Son baskısı Ankara 1991).
2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (Lise- 1, M. Rami Ayas'la, ilk baskı 1982).
3. Dinler Tarihi (İmam-Hatip Lisesi 12. Sınıf Ders Kitabı, Abdurrahman Küçük ile), (İlk baskısı 1985).
4. Yeni Dökümanlar Işığında Yehova Şahitleri, (İlk Baskı) İstanbul 1986.

5. Dinler Tarihi, Ocak Yayınları (İlk Baskı) Ankara 1988, (Abdurrahman Küçük ile.), İkinci Baskı Ankara 1993.

6. Hıristiyanlıkta ve İslam'da Hz. Meryem, Ankara 1996.

7. Dinler Tarihi Metodolojisine Giriş (Bitirilemedi).

b. Makaleler

ba. Telif Makaleleri:

1. "Biruni'nin Türkoloji İle İlgili Olarak Verdiği Bilgiler", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1978, XXII/361-365.

2. "Yehova Şahitlerinin Mahiyeti ve Ülkemizde Mer'i Hukuk Karşısındaki Durumu", A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1983, XXVI/491-548.

3. "Yehova Şahitleri Hareketi ve Bir Din Olup Olmadığı", A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1985, XXVII/221-263.

4. "Çeşitli Yönleriyle Din", A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1986, XXVIII/213-267.

5. "Hicret" Milli Eğitim ve Kültür, Hicretin 1400. Yılında İslam, Ankara 1979, Sayı: 5, sf. 5-11.

6. "Papa II. J. Paul'un Ziyareti ve Türkiye'deki Akisleri İle Katolik-Ortodoks Diyaloğu Üzerine", İlim-Teknik Kültür, Haziran 1980, Yıl: 1, Sayı, sf. 33-39.

7. "Dinin Önemi ve Lüzumu", Diyanet Gazetesi, Eylül 1986, Sayı: 331.

8. "Günümüzdeki Dinlerde Dünya-Ahiret Dengesi", (Tebliğ), Dünden Bugüne İslam Dünyasında Zihniyet Değişiklikleri ve Çağdaşlaşma Problemleri Sempozyumu, 16-17 Haziran 1990, Bursa.

bb. Çeviri Makaleleri

1. Joseph L. Hromadka, "Doğu Ortodoksluğu", Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1969, XVII/ 239-258.

2. William P. Alston, "Din", Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1970, XVIII/163-176.

3. Lewis Hodous, "Konfüçyüs Dini", Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1976, XXI/391-410.

4. Ninian Smart, "Tarih Öncesine Ait Dinlerle İlkel Dinler", Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1981, XXV/297-323.

bc. Kitap Tanıtımı:

1. Ahmet Şalabî, "Mukarenetü'l Edyan", Tanıtın: Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1972, XVIII/203-221.

2. "Müellifine Okunulan Bir Asıl Nüsha İle Karşılaştırılıp Düzeltilmiş Bir Kitabı' İktidap Nüshası", Tanıtan: Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1973, XIX/247-251.

3. "Baydaba, Yeni Bir Humayunname Nüshası", Tanıtan: Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1973, XIX/253-256.

4. "Birünîye Armağan", Tanıtan: Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1976, XXI/429-439.

5. "Bir Türkçe Kasas-ı Enbiya", Tanıtan: Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1978, XXII/397-404.

bd. Sesli Görüntülü Yayın-Konferanslar "İslama Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri", Diyanet İşleri Başkanlığı (Ses Kaydı), No: 16/1, 16/2, Tarih: 1992.

c. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisine Yazdığı Maddeler:

1. Aba
2. Araisü'l Mecalis
3. Asaru'l Bakiye
4. Aslı Günah
5. Atalar Kültü
6. Ayin
7. Azer
8. Birunî
9. Brahmanizm
10. Budizm
11. Bereket
12. Circis
13. Çarmih
14. Ahir Zaman
15. Din
16. Fuhuş
17. El- Cemahir
18. Cizvitler

II. TÜRKİYE DİNLER TARİHİNE KATKILARI

Rahmetli Günay Tümer, Türkiye'de Dinler Tarihi alanında doktora yapan ikinci ilim adamıdır. Birincisi merhum Hikmet Tanyu'ydu. Onun yanında da Günay Bey yer almıştı. Dinler Tarihi sahasında akademik kariyer yapan Türkiye İlim adamlarının da üçüncüsüdür. İkincisi Prof. Dr. Ekrem Sarıncıoğlu'dur. Sarıncıoğlu doktora'yı Almanya'da yapmıştı. Hikmet Tanyu ve Günay Tümer, doktoralarını Türkiye'de yapanlardandı.

1. Karşılaştırmalı Çalışma Alanında:

Günay Tümer, Türkiye’de Karşılaştırmalı Dinler Tarihi alanında ilk ilmi çalışmayı yapmıştı. “Birunî’ye Göre Dinler ve İslam Dini”, ismiyle basılan tezinde belirli konularda (Aydın, Avam, Ruh, Teslis, Cennet- Cehennem, Kitap, Kurban gibi konularda) karşılaştırmaya yer vermiştir. Burada, Karşılaştırma metodu yanında Deskriptif metodunu da kullanmıştır.

Tümer’in Birunî’yi Türk Milletine, İlim Alemine ve Dinler Tarihi alanına kazandırması başlıbaşına bir katkıdır. Çünkü, Birunî’nin eserlerinin dili ağırdır. Bunun için de bugüne kadar hiçbir eseri Türkçe’ye çevrilememiştir. Birunî’nin eserlerinin Türkçe’ye çevrilmesi büyük bir hizmet olacaktır. Günay Bey, “ilim deryası” kişiyi bir yönüyle, Türk kamuoyuna maletti. Ancak arkası gelmeliydi. Birunî, sadece Dinler Tarihçisi değil, aynı zamanda Matematikçi, Fizikçi, Kimyacı, Astrolog, Felsefeci, Sosyolog ve Pedagogdu.

Tümer, Birunî’nin çoğunluğu Arapça olan eserlerine baş vurmuş ve bazısını İngilizcelerinden de karşılaştırmıştır. Çalışmasının baskısına eklediği 3 sahifelik “birkaç söz” kısmında Birunî’yi tanıtmakta, ilim adamlarına ve gençlerine örnek göstermektedir. O, Birunî’nin kişiliğini ve özelliğini şöyle belirtmektedir: “...Birunî; İslam Filozoflarını Yunan, Hint, Eski İnan Felsefelerini, daha geniş bir deyimle düşünce çevresini oluşturan sistemleri çok iyi bilmesine rağmen, ileride ayrı bir çalışmada ele alınacağı gibi, bir taraftan kuvvetli ilmi metodolojisine, diğer taraftan da dinî kişiliğine izafe edilecek şekilde, ne bunların etkisi altında kalmış, ne de dinî hususlara aykırı durumlara düşmüştü. Onun bu yönü ayrıca üzerinde duracak özellik taşır. Ansiklopedist yönleriyle bütün dünyanın bakışlarını üzerinde toplamış olan Birunî, diğer ilmi çalışmalarında olduğu gibi, dinî araştırmalarında, karşılaştırmalarında hem ilmi kişiliğinin hem de dini kişiliğinin gereklerini koruyabilmiş bir bilgin, samimî, dindar bir müslümandı. O, X-XI. Asırlardaki kişiliğiyle günümüzün ilim-din münasebetleri alanında aydın kitlemize ve dindar yurttaşlarımıza en iyi bir misal teşkil etmektedir. O, ilimle dini nefsinde en güzel bir şekilde yataştırmak yönünden bu hususta misal arayanların bulabilecekleri en eski ve her zaman için geçerli bir şahsiyettir. Tek cümleyle o, bütün yönleri düşünüldüğünde dindar bir ilim adamı, dindar bir doktor, dindar bir mühendis, dindar bir öğretmen, dindar bir mucittir.

Biz öyle umuyoruz ki Birunî, çeşitli bunalımlar içindeki gençlerimize olduğu kadar bütün cemiyetimize de bizden örnek olabilecek kişiliktir. Onun kişiliği dini yönü olanlara ilmi alanları, ilmi yönü bulunanlara dinî hayatı öğütleyecek kapasitededir”.⁽¹⁾

1) Günay Tümer, Birunî’ye Göre Dinler ve İslam Dini, Ankara 1991, 6-7.

Merhum Günay Tümer Bey, kitabından aldığım ve Birunî'yi açıklayan ifadeleri aynen kendisi için söylemek mümkündür. Bazı kelimeleri değiştirerek, Birunî yerine Tümer'i koyarsak ortaya Günay Tümer çıkacaktır. O, ilmî kişiliğiyle, iyi bir araştırmacı olmasıyla, geleneklerine ve göreneklerine bağlılığıyla, dindar kalarak şahsiyetini korumasıyla, kitap sevgisi ve çalışma azmiyle, örnek kişiliğiyle de Dinler Tarihçilerine örnektir ve bir katkı sağlamıştır.

Birunî'nin, "karşılaştırmalı ve ilimle dini aynı üstün benimseyişle yanyana yürütebilmesi, dinlerle ilgili araştırmaların da iyi bir Müslüman olarak kalabilmesi yanında objektif bir araştırmacı hüviyetini de koruyabilmiş olmasıdır"⁽²⁾ Bu tesbit Günay Tümer'in Dinler Tarihi araştırmalarında benimsenecek yönle ilgili bir tesbitidir.

2. İkel Din Anlayışının Düzeltilmesi Alanında:

Tümer, Türkiye'de ortadereceli okul kitaplarında da bazı yanlışlıkların düzelticisidir. Yazdığı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi kitabında (Lise I), dinin gelişmeyle ilgili teoriler yanında Yüce Tanrı teorisine de yer vermiş, Darwinizm'in yanlışlığına dinin menşei konusunda temas etmiştir. Bu tesbitleri, zaman zaman, karşı olanlarca tenkid konusu yapılmıştır.

Bunun yanında dinin gelişmesine, İslam açısından da Lise seviyesinde yer vermiştir. En önemli katkısı, Din Dersleri ve Dinler Tarihi kitaplarında "İkel Dinler" başlığı altında verilen kavramlarda değişmeyi başlatması ve sağlaması olmuştur.

"İkel Dinler" başlığı altındaki konuyu, İkel Kabile Dinleri şeklinde ele almış, din olarak sunulan Mana, Tabu, Totem, Şaman, Büyü gibi terimleri, teknik terimler olarak açıklamış; din olmayacaklarını ve yanlış anlaşıldığını göstermiştir. Din diye sunulan kelimelerin teknik terimler olduğunu, kabile insanların sahip oldukları nitelikleri karşıladığını ortaya koymuş ve İkel Kabile Dinlerinden bazı örnekleri Okuma Parçası'nda vermiştir. Bununla, hem teknik terimle kastedilenlerin yanlışlığını göstermiş, günümüzde de kabileler bulunduğunu, onların dinî inanışlarının kabilesinin adıyla anıldığını belirtmiştir.⁽³⁾ Diğer dinlerle ilgili bilgiler de, hiçbir müdahale olmadan, olduğu ve mensuplarınca anlaşıldığı şekilde verilmiştir. İlk defa sayılabilecek şekilde diğer dinlere ait görüntüler konulmuştur. (Bu kitapta konulan bir resimde

2) Tümer, Birunî'ye Göre Dinler ve İslam Dini, 221.

3) Bkz. M.Rami Ayas-Günay Tümer, Lise ve Dengi okullar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi- 1, Ankara 1982 (Bu kitabın ilk kısmı yani Dinlerle ilgili kısmı Günay Tümer tarafından yazılmıştır).

yanlılık vardır. O da, Hanukay, Menora olarak kitaba girmiştir, sf. 43).(4) Türkler'in İslam'dan önce benimsedikleri dini inançlar, bugüne kadar okutulduğundan farklı olarak, Rahmetli Hikmet Tanyu'nun ulaştığı neticeye göre, Şamanizm dışında ve "Gök Tanrı anlayışı" çerçevesinde Lise Din Kültürü Kitaplarına Günay Tümer'le taşınmıştır.(5) Bu da, Dinler Tarihi için ve Dinler Tarihi okuyacaklar için bir alt yapı olmuştur.

3. Doğrudan Dinler Tarihi Alanında:

Birlikte yazdığımız hem İmam-Hatip Liseleri için ders kitabında hem lise ders kitabının "Ana Kitabı" olarak düşünülen, günümüzde Ocak Yayınevi tarafından basılan, genişletilmiş ve gözden geçirilmiş Dinler Tarihi Kitabı'nda farklı bir yöntem benimsenmiştir. Bu kitaplarda, konular, İslamî anlayışa da ters düşmeyecek şekilde işlenmeye dikkat edilmiştir. Dinler Tarihi'ne karşı olan "anti pati"yi, peşin bakışı değiştirme hedeflenmiştir. Onun için metodolojik konulara ve Dinler Tarihinin önemine yer verilmiştir. Bununla Dinler Tarihi'nin lüzumu kavratılmak istenmiştir. Bunun yanında bazı konular, deskriptif metoda, bazıları karşılaştırmalı metoda göre işlenmiştir. Yahudilik ve Hıristiyanlık işlenirken Kur'an'ın bakışı da ortaya konulmuştur. Misyonerlik Faaliyetlerine ve İslama yönelik yıkıcı faaliyetlere de yer verilmiştir. Son kısmında Dinlerdeki İnanç, İbadet ve Mabet konusunda karşılaştırmalara yer verilmiştir. Böylece kitabın sıkıcılıktan kurtarılması, cazip hale getirilmesi; karşılaştırma yapmaya ışık tutulması ve İslam'ın farkının kavratılması hedeflenmiştir. Bu metodla, Türkiye'de Dinler Tarihi alanına yeni bir bakış açısı getirilmiş ve Dinler Tarihi'ne ait her metodun bir eserde kullanılabileceği gösterilmiştir.

4. Yeni Dinî Hareketler Konusunda:

Günay Tümer, Yehova Şahitliği'nin bir din olmadığını, kendi belgelerine dayanarak ortaya koymuştur. Devlet Güvenlik Mahkemesi Yehova Şahitleri hakkında dava açmış ve bu hareketin durumunu, din olup olmadığını bilirkişiye havale etmiştir. Bilirkişi olarak Yehova Şahitleri'nin kendi dökümanlarını inceleyen Günay Tümer, iki rapor hazırlamıştı. Bu raporlar, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi'nde (XXVI, XXVII. Ciltlerde) yayınlanmıştır. Bu raporların büyük bir kısmı ve yayınlanmamış olan "Yeni Dökümanlar Işığında Yehova Şahitleri ve Onların Ülkemizdeki Hukukî Durumu" adlı makale bir

4) Bkz. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 26-50.

5) Bkz. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi,51-57.

kitap yapılmıştır. Bu kitap, "Yeni Dökümanlar Işığında Yehova Şahitleri" adıyla Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları arasında çıkmıştır.

Tümer, Yehova Şahitliğini hem yeni bir din hem Hıristiyanlık olarak nitelerek çelişkiye düşüklerine işaret etmektedir. O, aslında onların, "hiçbir dini kabul etmemekte, sahte olarak nitelendirmekte; kendine hem Hıristiyan demek hem de bütün Hıristiyanlık alemini Hıristiyan saymamakta; bir yandan da kendinin ayrı bir din, daha doğrusu tek din olduğunu iddia etmektedir"⁽⁶⁾ diyerek çelişkilerini belirtmektedir.

Günay Tümer, Yehova Şahitleri'nin kendi dökümanlarını kullanarak, Yehova Şahitliği'nin bir din olup olmadığını tartışmıştır.⁽⁷⁾ Bunun yanında, kendi ifadeleriyle ve kendi dökümanlarında Yehova Şahitleri'ni "Bir Cemiyet midir" altbaşlığı altında incelemiş;⁽⁸⁾ bir din değil bir cemiyet, gizli bir cemiyet olduğunu ortaya koymuştur.⁽⁹⁾

Netice olarak Tümer, Yehova Şahitleri'nin din olup olmaması konusunda şu kanaate ulaşmıştır: "Bütün bu hususlar ışığında bu harekette, görüntü dinî olsa da, gizli siyasî bir cemiyet özellikleri mevcuttur.

Yehova Şahitliği, bu ikinci maddenin ilk şıkkında (Bir Din Midir?) incelendiği gibi, bir Hıristiyan ülkesinde ortaya çıkmış Yahudi Dini deyim ve inançlarına ağırlık vermiş, diğer bazı dinlerden de bir takım dinî elemanlar alınarak meydana getirilmiş, yeni bir din teşkil etmeyen, fakat dinî çatı kazandırılmış gizli, siyasî gayeleri bulunan sinkretist bir harekettir. Bu hareketin ülkemizdeki mensupları, bu mahiyetteki bir gizli siyasî-dinî cemiyetin üyeleridir".⁽¹⁰⁾

Tümer, Yehova Şahitleri'nin yıkıcı, sinsi bir hareket olduğunu, Devletimize ve Milletimize karşı bulunduğunu, kendi taraflarına çektikleri insanımızı Askerliğe, Türk Bayrağı'na ve İstiklal Marşı'na düşman yaptıklarını ortaya koymaktadır. Onların Tanrı Devleti kurmaya çalıştıklarını ve o günkü 163 sayılı kanun kapsamına bunların girebileceğine dikkat çekmiştir.⁽¹¹⁾ Bundan dolayı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bunlara karşı tedbirler almasını isteyen Tümer, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ve Kanunların bunlarla ilgili maddelerini de değerlendirmiş ve o günkü TCC, 141, 142-143 ve 163⁽¹²⁾ maddeleriyle ve diğer maddelerle ilgisine işaret etmiştir.⁽¹³⁾

6) Günay Tümer, Yeni Dökümanlar Işığında Yehova Şahitleri, İstanbul 1987, 7.

7) Bkz. Tümer, ...Yehova Şahitleri, 89-101.

8) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 102-117.

9) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 116, 148-152.

10) Tümer, Yehova Şahitleri, 116-117.

11) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 119-136.

12) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 138-141.

13) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 142-147.

“Bir Gizli Cemiyet Olarak Yehova Şahitleri”ni Tümer, ülkemizde birçok ihtilafı körükleyecek ve laiklik kavramının zaman içinde hassas gelişmesini etkileyecek bir tuzakolduğunu, onların “teokratik Devlet” özlemi içinde bulduklarını, Anayasa’nın dinlere tanıdığı serbestlikten bunların yararlanamayacağını belirtmiştir.⁽¹⁴⁾

Tümer, sonuçta, Yehova Şahitleri’nin bir din görüntüsü altında, Siyonist etkiler taşıyan gizli bir cemiyet olduğu; çeşitli adam kazanma yolları kullandıkları, çok sıkı bir merkezi teşkilata ve katı kurallara, yanar-döner ifadelerle milletlere, milletlerarası kuruluşlara, milli bağlara, vatandaşlık görevlerine/sorumluluklarına, savunma ve korunma imkanlarına (askerliğe), istiklalın sembollerine (bayrağa ve milli marşa), milli hakimiyete, milli sınıra, milliyetçiliğe... karşı tutum sergilemeleriyle bu hareketin dinî olmaktan daha çok siyasî ağırlıklı olduğu yönde deliller taşıdığını kaydetmiştir.⁽¹⁵⁾

Sonuç olarak şöyle denilmektedir: “...planlı, programlı şekilde otoriter bir genel merkezce Amerika’dan idare edilen; dünya çapında teşkilatı, üyeleri, neşriyatı bulunup bütün bu faaliyeti arkalayan finansman kaynağı veya kaynakları bilinmeyen; aslında bir Hıristiyan teşkilat olmakla beraber, diğer Hıristiyan çevrelere büyük bir kin, fakat Yahudiliğe gereksiz sempati duyan, bu yönüyle siyonist bazı etkiler taşıdığı iddia edilen; ...milletlerin milli varlıklarını devam ettirecek bütün unsurlara (milli duygu, milliyetçilik, bayrak, askerlik, milli sınır, milli egemenlik vb), milletlerarası paktlara düşman olan; neşriyat, telkinat, vaaz ve propaganda ile fikir ve inançlarını her durumda yaymaya uğraşan; diğer din, mezhep ve inançlara hayat hakkı tanımayan; bölücü, yıkıcı, müfrit, mutaassıp, kökü dışarıda dini görünüşlü bir siyasî hareket, bir gizli cemiyettir...”⁽¹⁶⁾

Merhum Günay Tümer, Yehova Şahitleri Kitabıyla, bazı tesbit ve orijinal görüşlerle, bu alana katkı sağlamıştır. Bunun yanında dipnotlarla, önemli bilgi vermiş, diğer yeni hareketlere ve onların çalışma yöntemlerine de işaret etmiştir.⁽¹⁷⁾ Bu eserin dipnotları da ayrı bir eser olacak niteliktedir.

5. Hz. Meryem ve Mezarının Türkiye’de Olması Konusu:

Günay Tümer, Doçentlik Tezi olan “Hıristiyanlık’ta ve İslam’da Hz. Meryem” adlı eserinde iki dinde ortak bir fenomen olan Meryem konusuyla, kar-

14) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 148-152.

15) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 154.

16) Tümer, Yehova Şahitleri, 155.

17) Bkz. Tümer, Yehova Şahitleri, 177-180.

şılaştırmalı çalışmaya yeni bir muhteva ve boyut kazandırmıştır. Bu çalışmanın basılması gecikmiştir. Rahmetli Hocamız Prof. Dr. Hikmet Tanyu, bu çeşit çalışmaların basımında acele edilmesini isterdi. Merhum Tümer, bu temenniyi ve vasiyeti, elinde olmayan sebeplerle de olsa, yerine getirememenin üzüntüsü içerisindeydi. Eserin baskısı için yazdığı “Basım İçin Birkaç Söz” kısmında Hikmet Tanyu’nun ruhanîyetinden özür dilemektedir: “Hocam Merhum Hikmet Tanyu bu konuyu tavsiye ederken bazı hususları düşünmüş ve bu çalışmanın en başta ülkemiz için bir boşluğu dolduracağını gözönünde bulundurmuştur. O, bu tür çalışmaların basımında geç kalınmamasını isterdi. Yazar, bu konuda hocasının ruhanîyetinden özür dilemeyi vicdani bir borç bilir. Gaye, daha iyiyi gerçekleştirme idi. Ancak her zaman olduğu gibi, iyiyi gerçekleştirme kanaati daha iyidir”.⁽¹⁸⁾

Tümer, vaktinde yerine getiremediği bir tavsiyeden dolayı, Hocası’nın ruhanîyetinden özür dileyerek vefa borcunun ne demek olduğunu ve ilimde bunun da bir görev olduğunu ortaya koymaktadır.

Tümer, Hz. Meryem gibi birkaç yönü bulunana zor bir konuyu, Birüni’de kazandığı karşılaştırma tekniğiyle ortaya koymuştur. Bu çalışma ile hem Müslümanlar hem de Hıristiyanlar için önemli bir konuyu aydınlatmıştır. Bu çalışma Tefsir çalışmalarına da katkı sağlayacak bilgi ve yorumu ihtiva etmektedir. Dinler Tarihi’ne, Karşılaştırmalı Dinler Tarihi’ne büyük bir katkı sağlayan ve Karşılaştırmalı Dinler Tarihi çalışmasına öncülük eden bir çalışma olmuştur. Çünkü bu konu; Mitoloji, Din Fenomenolojisi, Din Sosyolojisi, Din Psikolojisi ile ilgisi yanında Antropoloji, Edebiyat, Sanat Tarihi gibi alanlarla da ilgisi olan teolijik bir konudur. Bu konuyu ilmi ölçüler içinde kalarak, her iki dinin temel kaynaklarına başvurarak ortaya koymak önemli bir katkıdır.⁽¹⁹⁾

Bu çalışmada Meryem’e “Teotokos” (Tanrı’nın Anası) denildiği ortaya konulmuş ve Kur’an’da işaret edilen Ana ile kurulan teslis anlayışının Hıristiyanlar arasında bulunduğu ile ilgili ayetin tefsirine malzeme sağlamıştır.⁽²⁰⁾ Çünkü Hıristiyanlar Maide Suresi’nin 116. Ayetindeki Baba, Ana ve Oğul ile ilgili bir teslisin kendilerinde bulunmadığını ileri sürüp Kur’an’ın belirttiği teslisin kendilerinde olmadığını savunmaktadırlar.

Tümer, Hz. Meryem’in nerede öldüğüne de açıklık getirmiş (Kudüs’te)⁽²¹⁾ ve ölümüyle ilgili konuyu çeşitli kaynaklardan ortaya koymuştur.⁽²²⁾ Hz.

18) Günay Tümer, Hıristiyanlık’ta ve İslam’da Hz. Meryem, Ankara 1996, IX.

19) Bkz. Tümer, Hıristiyanlık’ta ve İslam’da Hz. Meryem, Ankara 1996,

20) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 26-27, 51-55, 60-63.

21) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 80.

22) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 80-92.

Meryem'in Efes'e gittiğine ve orada öldüğü yolundaki görüşün isbat edilemediğine dair Epiphanius'un görüşüne yer vermiştir.⁽²³⁾ Bu konudaki tartışmalar işlenmiş⁽²⁴⁾ ve Efes konusunu bir Alman Mistiğin vizyonuna dayandığını ortaya koymuştur.⁽²⁵⁾ Tümer, Hz. Meryem'in mezarının Efes'te olmadığını, Batılı bilim adamlarının eserlerine dayanarak vermektedir. Efes'te bir vizyonla "Meryem Evi" denilen yerin ilmi bir delille dayanmadığını; Eski Kilise Babaları'nın Efes'te Meryem'in bir evi ve mezarı olduğundan hiç bahsetmediklerini belirtmektedir.⁽²⁶⁾ Hz. Meryem'in mezarının Efes'te olmadığına dair bir rapor hazırladığını; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın isteği üzerine hazırladığını söylüyordu. Bu raporun bir yerde makale olarak yayınlanıp yayınlanmadığını tam bilmiyorum.

Tümer, Hz. Meryem konusundaki karşılaştırmasının Sonuç kısmında bir paragrafta şöyle diyor: "Meryem'in Yahudilerce yerilen, Hıristiyanlarca da aşırı övülen kişiliği İslam'da senteze kavuşmuştur. O, ne namusunu tehlikeye atmış iradesi zayıf bir kadın, ne de bir ana tanrıçadır. O, sadece bir peygamber annesidir. Ancak büyük faziletlere kavuşmuş, kavuşturulmuş bir peygamber annesidir. Tanrı'nın anası değil, İsa'nın anasıdır. Kadınlara bir fazilet örneğidir".⁽²⁷⁾

6. Yetiştirdiği Elemanlar ve Tavsiye Ettiği Konular Açısından Katkıları: (Mabed, Tövbe, Ehl-i Kitap vs.).

Tümer, verdiği ve tamamlattığı tezlerle de Dinler Tarihi'ne katkı sağlamıştır. "Ehl-i Kitap ve İslam" başlığıyla yayınlanmış olan tez, Tefsir Bilimi için de Dinler Tarihi Bilimi içinde önemlidir. Dinlerde Mabed, Peygamber, Kadın, Karma ve Tenasüh de Dinler Tarihi ve Türkiye için önem taşıyan konulardır.

7. Metodolojik Yönden Katkısı:

Merhum Tümer, "Dinler Tarihi Metodolojisine Giriş" diye başlattığı eserini bitiremedi. Notlar halinde kalan bu eserde o, Dinler Tarihi Metodolojisi için bir başlangıç yapmıştır. "Çeşitli Yönleriyle Din"⁽²⁸⁾ başlıklı makalesi de ayrı

23) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 81-84, 88.

24) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 81-86.

25) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 87.

26) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 89-93.

27) Bkz. Tümer, Hz. Meryem, 180.

28) Bkz. G. Tümer, "Çeşitli Yönleriyle Din", A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1986, XXVIII/ 213-267.

bir öneme sahiptir. O makaleyle “din” hem Doğu hem de Batı dillerindeki anlamıyla ele alınmış ve “Din”in doğru anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. “Din” ile ilgili tercümelemleri de ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü onun bu tercümelemleri, Türkiye’de Dinler Tarihi alanında ilk tercümelemler, ilk malzemeler saymak mümkündür.⁽²⁹⁾

Tümer, 1978 yılında, Papa II. J. Paul’un Türkiye’yi ziyaretini değerlendirmiş; Katolik-Ortodoks Diyalogu üzerinde durmuş ve iki kilise arasındaki yakınlaşmaya dikkati çekmiştir. Aralarındaki inanç ve ibadet noktalarındaki ayrılıkları sıralamıştır. Bu iki kilisenin biraraya gelmesinin siyasî olabileceğine dikkat çekmiştir.⁽³⁰⁾ Buradan hareketle şu sonuca varmıştır: “Çeşitli milletlerarası kuruluşlarda birbirine düşman ülkeler de diyaloga girdikleri gibi, günümüzde artık eski kapalı dar tutumları devam ettirmek mümkün olmamaktadır. Diyaloglar olacaktır. Fakat kanaatimizce yine değişen birşey olmayacaktır”.⁽³¹⁾ Burada Diyaloga da ve günümüzde diyalogun önemine de işaret etmiştir.⁽³²⁾

Ansiklopedi maddelerinde de Tümer, bugüne kadar yapılanlardan farklı olarak bazı bilgiler vermiş, bazı maddeleri “İslamî” literatüre kazandırmıştır.

SONUÇ

Günay Tümer’in eserlerinde, ilim, din, kültür ve milli benlik analizi yer almaktadır. O, hem iyi bir araştırmacı, iyi bir tahkikçi, iyi ve samimi bir Müslüman, iyi bir mütefekkir, iyi bir vatanperver, iyi bir milliyetçi ve iyi bir dosttu.

Günay Bey, Birunî için yazdığı bir cümlemin bazı kelimelerini değiştirerek, kendi ifadesiyle Günay Bey’i ve katkısını tarif etmek istiyorum: “Tek cümleyle o, bütün yönleri düşünülürse dindar bir ilim adamı, dindar bir Profösör, dindar bir Türk Beyefendisi, iyi bir ilim aşığı, araştırmacı, örnek bir Ağabey, iyi bir aile reisi, iyi ve samimi bir dost, iyi bir Dinler Tarihçisi, iyi bir metod üs-

29) Bkz. J. L. Hromadka, “Doğu Ortodoksluğu”, Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1969, XVII/ 239-253; William P. Alston, “Din”, Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1970, XVIII/163-176; Lewis Hodous, “Konfüçyüs Dini”, Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1976, XXI/391-410; Ninian Smart, “Tarih Öncesine Ait Dinlerle İlgili Dinler”, Çev. Günay Tümer, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1981, XXV/ 297-323.

30) Bkz. G.Tümer, “ Papa II. J. Paul’un Ziyareti ve Türkiye’deki Akisleri İle Katolik- Ortodoks Diyalogu Üzerine”, İlim-Teknik-Kültür, Haziran 1980, Yıl: 1, Sayı, sf. 33-39.

31) Tümer, “ Papa II. J. Paul’un Ziyareti ve Türkiye’deki Akisleri İle Katolik- Ortodoks Diyalogu Üzerine”, 38.

32) G. Tümer, Biruni’ye Göre Dinler ve İslam Dini, 6.

tadıydı. Onun kişiliği, dinî yönü olanlara ilmi alanları, ilmi yönü bulunanlara dini hayatı öğütleyebilecek düzeydedir”.

Başkan- Şaban Bey, buyurun.

Şaban Bey, bize, programdaki ismine göre "Biruniye Göre Dinler ve İslâm Dini" isimli çalışmasında Prof. Dr. Günay Tümer Bey'in metoduyla ilgili bilgi verecekler.